

Lausunto

11.03.2025

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen yliopistokirjastojen verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua arkistolain ja julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevaan lainsäädäntöehdotukseen. Kokonaisuudessaan esitystä arkistointilaista pidetään tervetulleena ja erityisen tärkeänä sitä, että se saatetaan vastaamaan nykypäivän tarpeita. Sen viimeistelyyn FUN haluaa kuitenkin esittää lopputuotosta parantavia huomioita.

FUN pitää hyvänä asiana sitä, että laissa otetaan kantaa tietosuojalainsäädännössä hieman epäselväksi ja kankeaksi jääneeseen aineistojen säilyttämisen ja arkistoinnin väliseen suhteeseen sitä selventävällä ja sallivammalla tavalla. Elinkaariajattelun tuominen esiin myös lainsäädännön tasolla on tervetullutta, koska se ohjaa arkistojen muodostamista jo aineistojen elinkaaren alkupäässä.

FUN esittää kuitenkin huolen lain kohteen määrittelyyn liittyvistä tulkinnanvaraisuuksista, jotka tietyillä tulkintatavoilla johtavat ristiriitaan yliopistojen tehtävien ja määräysvallan kanssa. Luonnoksessa lain kohde määritellään näin:

1 §: Tämän lain tarkoituksena on varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön sekä tutkimuksellisesti arvokkaiden tietoaineistojen säilyminen ja saatavuus.

2 §: [...] viranomaisten asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistoinnista ja arkiston ylläpidosta

Yliopistojen toiminnasta syntyy lain tarkoituksen mukaista asiakirjallista kulttuuriperintöä, mutta myös paljon sellaista tutkimuksellisesti arvokkaita tietoaineistoja, joihin tätä lakia ei pidä ulottaa. Tämä ero jää varsinaisessa lakiluonnoksessa epäselväksi, vaikka siihen lakiluonnoksen perusteluosuudessa viitataan. Olennaista yliopistojen oman lakisäätöisen tehtävän

toteuttamiseksi on pidättää pykälien 8–10 mukainen arvonmääritys mainittujen tutkimuksellisesti arvokkaiden tietoaaineistojen osalta kullakin yliopistolla itsellään. Tieteellistä tutkimusta varten yliopistoissa kerättävien ja säilytettävien tietoaaineistojen sekä niiden hallintaan ja käyttöön saattamisen näkökulmasta myös lakiluonnoksen 7 § voi olla ongelmallinen.

FUN esittää, että lakiluonnosta tulee selkeyttää näiltä osin.

FUN haluaa muistuttaa siitä, että monet yliopistot Suomessa säilyttävät ja tarjoavat tutkimusinfrastruktuurina kulttuuriperintöarkistoja. Nämä koostuvat usein yksityishenkilöiden arkistokokoelmista, mutta omistukseltaan ne ovat joko julkiset tai yksityiset (säätiöt esim.). Termi "yksityisarkisto" ei lakiehdotuksessa vaikuta selkeältä näiden näkökulmasta. Yliopistojen kulttuuriperintöarkistoja digitoidaan yhä enemmän sekä aineistojen suojaamista varten että laajempaa käyttöä varten. Näiden arkistotutkimusinfrastruktuurien toimintaa pitää laissa pystyä erittelemään ja tukemaan.

Keinänen Anu
FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto